

Landschapsplan Zonneweide De Hoop

Gemeente Steenwijkerland

6 februari 2024

ROM³_D
verhelderen • wegwijzen • vormgeven

Landschapsplan Zonneweide De Hoop

Gemeente Steenwijkerland

Colofon

Opdrachtgever:

HaskoningDHV

Coöperatie Steenergie

Uitgevoerd door:

Landschappartners

ROM_{3D}

www.rom3d.nl

Harfsen, 6 februari 2024

Inhoud

1	Inleiding	4	
1.1	Aanleiding	5	
1.2	Ligging plangebied	5	
1.3	Beschrijving van het plan.....	5	
1.4	Leeswijzer	6	
2	Beleidskader.....	7	
2.1	Rijksbeleid.....	8	
2.2	Provinciaal beleid	8	
2.3	Gemeentelijk beleid.....	10	
2.4	Bestemmingsplan	11	
3	Kenmerken plangebied.....	12	
3.1	Ligging tussen Kuinderdijk en de Noordoostpolder.....	13	
3.2	Geomorfologie en hoogteverschillen.....	14	
3.3	Cultuurhistorische ontwikkeling	14	
3.4	Waterhuishouding	15	
3.5	Landbouw	16	
3.6	Landschapskenmerken	17	
4	Landschapsplan.....	21	
4.1	Situering en begrenzing	22	
4.2	Zichtbaarheid zonneweide	23	
4.3	Dijkje rondom de zonneweide.....	25	
4.4	Struweelhaag op het dijkje.....	25	
4.5	Natuurontwikkeling	26	
4.6	Waterhuishouding	28	
4.7	Recreatieve ontsluiting.....	28	
4.8	Voorzieningen zonneweide	28	
4.9	Bedekkingsgraad met zonnepanelen.....	29	
4.10	Maatschappelijke meerwaarde	29	
	Bijlage - 3D visualisaties	32	

Hoofdstuk

1

Inleiding

1 Inleiding

1.1 AANLEIDING

Coöperatie Steenergie is voornemens een zonneweide te realiseren ten noordwesten van Blokzijl en ten zuidwesten van het dorpje Baarlo, in de provincie Overijssel. De realisatie van deze zonneweide vormt een invulling van de duurzaamheidsdoelstelling van de provincie Overijssel en van de gemeente Steenwijkerland.

De realisering van de zonneweide betekent verandering in het gebruik en in het ruimtelijk beeld van het gebied en van de directe omgeving. De hiertoe voorgestelde landschappelijke inpassing en de inrichting van de zonneweide worden weergegeven in kaarten en toegelicht in voorliggende rapportage.

1.2 LIGGING PLANGEBIED

Het plangebied ligt tussen de Uiterdijkenweg en de Kuinderdijk, ten oosten, noorden en westen van de boerderij De Hoop. Figuur 1.1 geeft op de luchtfoto het plangebied weer.

1.3 BESCHRIJVING VAN HET PLAN

Het plangebied wordt voorzien van een circa 28 ha zonneweide met rijen zonnepanelen. Rondom dit veld wordt een circa 1,5m hoog dijkje aangelegd voor de landschappelijke inpassing. Om het zicht vanaf de Kuinderdijk nog meer te beperken wordt op het dijkje een lange struweelhaag aangeplant. Een open groenstrook geleedt de zonneweide. In de zuidrand van de zonneweide ligt de boerderij De Hoop. De zone tussen de zonneweide en de Uiterdijkenweg wordt ingericht en beheerd als natuurgebied, waar kruidenrijke grasvegetatie het beeld bepaalt. Kenmerkende voor deze zone zijn de boerderijen met beplantingen die als clusters langs de weg staan.

1.1

Ligging plangebied.

Door het lage dijkje met een struweelhaag blijft over de haag heen het weidse uitzicht in dit gebied behouden en zijn bijvoorbeeld de clusters bebouwing en beplanting langs de Kuinderdijk zichtbaar vanaf de Uiterdijkenweg. Dat geldt ook andersom. Tenslotte wordt tussen de dijk en de weg een recreatief wandelpad aangelegd waarbij een ommetje rondom de zonneweide gemaakt kan worden.

De landbouwkundige waarde van deze gronden is beperkt ondanks de geoptimaliseerde verkaveling en de goede draagkracht. Deze ingepolderde zandstrandgronden vereisen namelijk continue wateraanvoer en intensieve bemesting om voldoende productie van gewassen en/of gras te kunnen verkrijgen.

Nieuwe ontwikkelingen vinden op deze gronden plaats, waardoor de zonneweide met natuurgebied een plek vindt temidden van het mestvergistingsbedrijf, het aardbeienteeltbedrijf en het recreatiebedrijf Strandhoeve.

1.3 LEESWIJZER

Hoofdstuk 2 vat de beleidskaders samen. Hoofdstuk 3 beschrijft de landschappelijke kenmerken van het plangebied. Hoofdstuk 4 licht de landschappelijke inpassing toe in woord en beeld.

Hoofdstuk

2

Beleidskader

2 Beleidskader

2.1 RIJKSBELEID

Het Rijksbeleid ten aanzien van de voorgestane energietransitie wordt onder andere benoemd in de NOVI, SVIR, het Bro en het Barro. Meer specifiek kan geconcludeerd worden dat de realisatie van de zonneweide in Blokzijl een bijdrage levert aan de doelstellingen zoals beschreven in het Klimaatakkoord (2019).

2.2 PROVINCIAAL BELEID

Handreiking zonnevelden

De provincie Overijssel heeft op 21 april 2020 de 'Handreiking zonnevelden' vastgesteld. Hierin is een strikte toepassing van de zonneladder opgenomen. Het uitgangspunt hierbij is een multifunctionele invulling van de ruimte, met stimuleren bij trede 1 en combineren bij trede 2. Mits door gemeente en initiatiefnemer aangetoond wordt dat trede 1 en 2 niet mogelijk zijn, komt trede 3 in aanmerking.

Trede 1: De voorkeur gaat uit naar zonnepanelen op gebouwen of andere bouwwerken, braakliggende gronden, bedrijventerreinen en parkeerplaatsen.

Trede 2: Streven naar het combineren van zonne-energie met andere functies. Aan dorpsranden wordt combinatie gezocht met bijvoorbeeld extensivering van de landbouw, landsschapsherstel, klimaatadaptatie en biodiversiteit. In de groene omgeving sluiten zonneparken aan op gebiedsontwikkelingen of vormen zij een energielandschap in combinatie

met sociale en maatschappelijke doelen.

Trede 3: Landbouwgronden van goede kwaliteit en monofunctionele zonneparken, primair gericht op het opwekken van hernieuwbare-energie, worden zoveel mogelijk vermeden.

Voor trede 2 en 3 geldt dat bij zonneparken maximaal 80 procent beschikbaar wordt gesteld voor zonnepanelen. De overige 20 procent staat in het teken van landschappelijke inpassing met groen en/of water. Volgens de Zonneladder staat dit initiatief voor Zonneweide De Hoop op trede 3. De Kwaliteitsimpuls zonneparken geeft bij de invulling van de gebieden de volgende vier principes weer:

- Zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik (meervoudig ruimtegebruik en tijdelijkheid);
- Passend in of bijdragend aan het landschap (schaal, kwalitatieve bijdrage, beleving en aansluiting op omgeving);
- Beperken en compenseren van de effecten op landschap en ecologie (80 - 20 regel, toetreding van lucht, licht en water op de grond, en behoud van waterkwaliteit);
- Evenwichtige verdeling van lusten en lasten door realisatie van maatschappelijke meerwaarde.

Omgevingsvisie en Omgevingsverordening Overijssel

Provinciale Staten hebben op 12 april 2012 de Omgevingsvisie 2017 Beken kleur en de Omgevingsverordening Overijssel 2017 vastgesteld. In de periode vanaf 2017 is een aantal actualisaties vastgesteld.

De provincie Overijssel heeft doelen en ambities gesteld ten aanzien van de energietransitie. Zij wil zorgvuldiger omgaan met energie en deze op een duurzamere manier opwekken. De ambitie voor 2023 is om 20 procent van de energie op te wekken met hernieuwbare energiebronnen, waarbij zonne energie onmisbaar is om gestelde doelen te bereiken. Voor het jaar 2030 is dit 30 procent. Ten aanzien van zonne-energie heeft de provincie Overijssel een aantal fondsen en subsidies ter beschikking gesteld, zoals Energiefonds Overijssel en Programma Nieuwe Energie Overijssel.

Gezien de beperkte mogelijkheden van energieopwekking uit hernieuwbare bronnen binnen de bestaande bebouwde omgeving, staat de provincie Overijssel open voor ontwikkeling van zonne-initiatieven in de Groene Omgeving. Het gaat hierbij om de realisatie van zelfstandige opstellingen van zonnepanelen (hierna zonneparken) voor een periode van maximaal 25 jaar. Na deze periode dient het zonnepark teruggebracht te worden naar de oorspronkelijke staat, zodat deze daarna weer in gebruik genomen kan worden voor de daartoe bestemde functie. Nieuwe zonneparken dienen te voorzien in een maatschappelijke meerwaarde. Daarnaast is investering in ruimtelijke kwaliteit, zoals nieuwe landschappelijke elementen, natuur en water, een vereiste om de impact op de ruimte te compenseren. In de Omgevingsverordening Overijssel 2017 is dit vastgelegd in artikel 2.1.8 Kwaliteitsimpuls zonneparken. Dit artikel bevat regels over het zelfstandig opstellen van zonnepanelen. Voorliggend plan voldoet op de volgende wijze aan deze regels.

1. Tijdelijk (mede)gebruik

De zonneweide wordt voor een periode van maximaal 25 jaar aangelegd. Na de exploitatiefase worden de gronden hersteld naar de oorspronkelijke staat, zodat deze weer in gebruik genomen kunnen worden voor het daartoe bestemde.

2 en 3. Maatschappelijke meerwaarde én compensatie van landschappelijke en ecologische waarden

De gemeente Steenwijkerland heeft een ambitie op het vlak van de opwek van duurzame energie. In de RES 1.0 is hiervoor in regionaal verband aangegeven dat er ruimte is voor ca. 125 hectare zonnepark. Er is daarmee een groot maatschappelijk belang voor het realiseren van zonneparken. In het plangebied worden landschaps- en natuurwaarden toegevoegd langs de bestaande watergangen en langs de randen van de zonneweide. Bovendien wordt de zone tussen de zonneweide en de Uiterdijkenweg als een natuurgebied ingericht en beheerd. Hiermee is de ontwikkeling in balans met de kwaliteitsprestatie.

4. Situering plangebied

Het plangebied valt buiten het Ontwikkelingsperspectief Ondernemen met Natuur en Water, waardoor compensatie niet vereist is. Het plangebied valt wel binnen het ontwikkelingsperspectief 'Agrarisch ondernemen in het grootschalig landschap'. Hier krijgen modernisering en schaalvergroting van de landbouw en verduurzaming de ruimte, mits wordt voldaan aan de voorgeschreven kwaliteitsvoorwaarden. De provincie verstaat onder verduurzaming bijvoorbeeld het verwezenlijken van waterdoelen, een bijdrage aan de energietransitie en realiseren van natuuropgaven. Hieronder wordt ook de opwekking van hernieuwbare energie door zonnepanelen verstaan. Ruimtelijke ontwikkelingen binnen deze zone mogen geen beperkende werking hebben op agrarische ontwikkelingsmogelijkheden en dienen aan te sluiten op bestaande bebouwing en wegstructuren.

Conclusie

Het planvoornemen past binnen het provinciaal beleid. Het plan draagt bij aan de ambities en doelstellingen van de provincie Overijssel en regio West Overijssel ten aanzien van energieopwekking met hernieuwbare

energiebronnen. Daarnaast wordt het zonnepark op een landschappelijke manier ingepast in aansluiting en met oog op de uitgangspunten van de zonneladder en het uitvoeringsmodel.

2.3 GEMEENTELIJK BELEID

Omgevingsvisie Steenwijkerland

De Omgevingsvisie van de gemeente Steenwijkerland is vastgesteld in juni 2017. Deze Omgevingsvisie is het strategisch kader voor de ruimtelijke ontwikkeling van de gemeente. De gemeente heeft de ambitie om de omgevingskwaliteit naar een hoger plan te tillen. Omgevingskwaliteit is daarmee het centrale doel van al het ruimtelijk handelen. Ook duurzaamheid staat hoog in het vaandel van de gemeente. De gemeente heeft haar visie vertaald naar verschillende opgaven.

Voor de opgave 'Nieuwe Energie' geldt dat Steenwijkerland nog een forse inspanning moet leveren om haar energiedoelstellingen te behalen. De nieuwe vormen van energieopwekking hebben vaak een ruimtelijke impact. In het RES West Overijssel 1.0 (april 2020) wordt nader aangegeven wat de opgave voor o.a. Steenwijkerland is. Hierin is benoemd dat de gemeente voor de periode tot 2030 circa 171 GWh moet realiseren om de doelstellingen voor dat jaar te behalen. Zolang de energiedoelen niet behaald zijn, blijft deze vraag naar nieuwe zonne-initiatieven bestaan.

Zonneweide De Hoop levert een bijdrage van 28 ha voor energieopwekking uit zon, waarbij een goede landschappelijke inpassing wordt gerealiseerd om de omgevingskwaliteit te waarborgen. Hiermee past het plan binnen de Omgevingsvisie van de gemeente Steenwijkerland.

Beleidskader Ruimte voor zonnepanelen op Steenwijkerland

De gemeente Steenwijkerland heeft het Beleidskader Ruimte voor zonnepanelen opgesteld om helder te krijgen 'waar' en 'hoe' zonnepanelen op land mogelijk zijn in de gemeente. Het beleid is vastgesteld in mei 2019. Hierin begrenst de gemeente de kwantitatieve opgave voor zon op land momenteel op 125 ha. In juli 2022 concludeerde de gemeente dat er een grote inspanning vereist is om de gestelde 125 ha voor 2030 te realiseren. Thans is ruim de helft hiervan aangelegd of in voorbereiding. De gemeente hanteert net als de provincie de 'zonneladder' om aan te geven wat de voorkeursvolgorde is voor het opwekken van zonne-energie:

Trede 1: in bestaand bebouwd gebied op daken dan wel in de groene omgeving op bestaande bouwvlakken;

Trede 2: in bestaand bebouwd gebied op bedrijventerreinen en braakliggende gronden;

Trede 3: aanvullend in de groene omgeving, niet zijnde natuur.

Voorliggend initiatief valt onder trede 3: aanvullend in de groene omgeving, niet zijnde natuur. Samen met trede 2 mag hier momenteel maximaal 125 hectare aan zonneparken worden gerealiseerd. Met de geplande 28 ha. in voorliggende ontwikkeling wordt een significante bijdrage geleverd aan de duurzaamheidsdoelstelling van de gemeente Steenwijkerland.

Bij de beoordeling van initiatieven voor zon op land maakt de gemeente onderscheid in de 'waar'- en 'hoe'-vraag. De 'waar'-vraag wordt beantwoord met de kaart 'Ruimte voor zonnepanelen op (Steenwijker)land'. Voor de 'hoe'-vraag wordt vanuit de gemeente sterk gekeken naar de kaart met de gebiedskenmerken van de gemeente en de handreiking kwaliteitsimpuls zonneparken van de Provincie Overijssel. Alle initiatieven voor zonneparken in de Groene Omgeving worden voorgelegd aan de provincie Overijssel. Dit

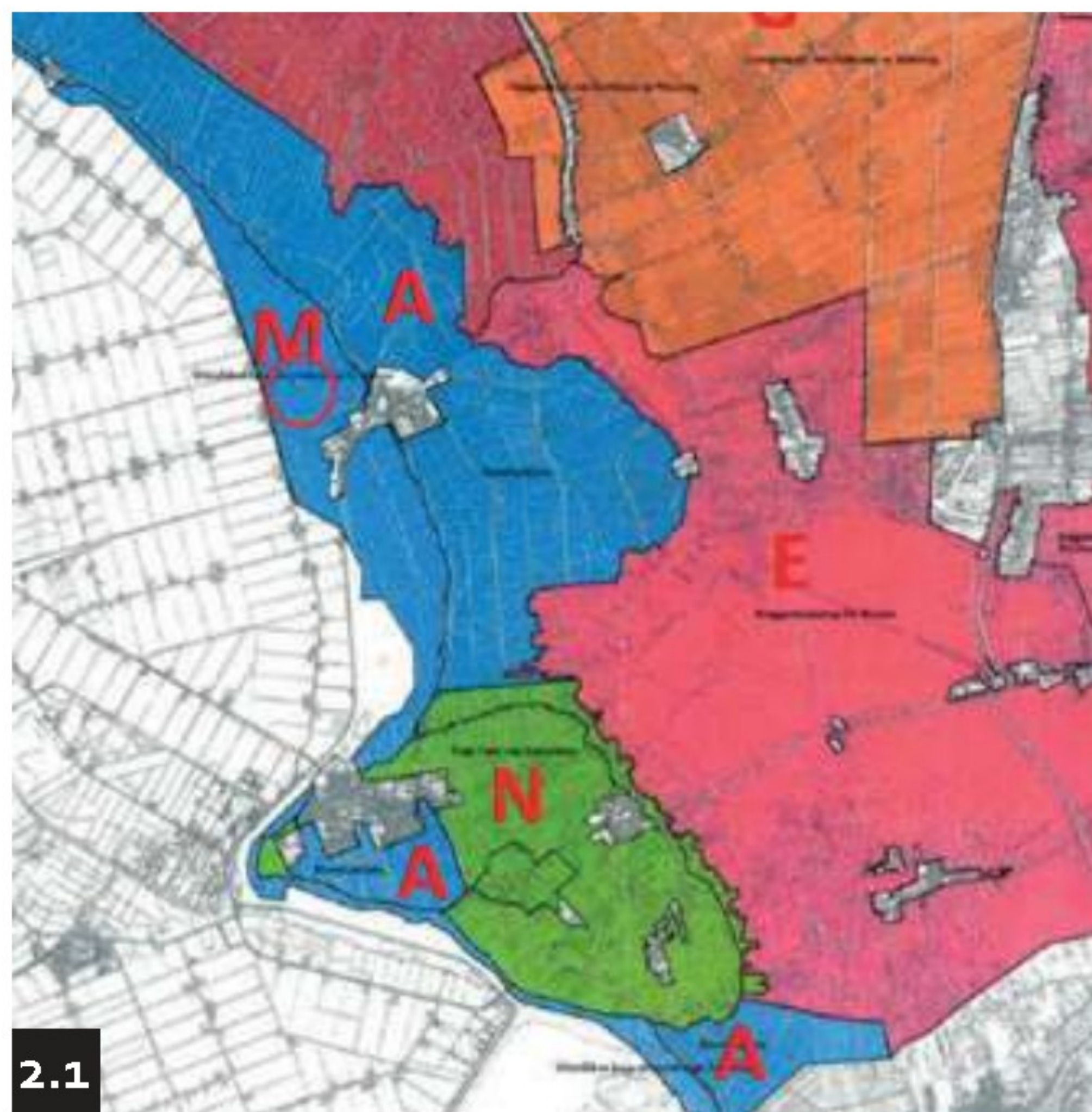
omdat er gebruik gemaakt wordt van de Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving (KGO) en maatwerk nodig is.

De 'waar'-vraag

Volgens de kaart behorende bij het beleidskader geldt dat het plangebied in 'overig gebied' ligt. Hier is ruimte voor opstellingen van zonnepanelen op land.

De 'hoe'-vraag

Volgens het gemeentelijk beleid behoort het plangebied tot het

2.1 Uitsnede van bijlage B kaart 2 behorende bij het Beleidskader Ruimte voor zonnepanelen.

landschapstype M: 'Uiterdijken langs de voormalige Zuiderzee'. Dit is weergegeven in figuur 2.1. Dit landschap kenmerkt zich door weidsheid en openheid met hoogteverschillen veroorzaakt door oude strandwallen en strandvlakten van de voormalige Zuiderzee. Rondom Blokzijl heeft het landschap een onregelmatige blokverdeling. Eén erf ligt als 'groen eiland' in het open landschap.

Conclusie

Het planvoornemen is in overeenstemming met de randvoorwaarden die het gemeentelijk beleid stelt. In het beleidskader is het gebied aangewezen als 'overig gebied' waar zonneparken mogelijk zijn.

2.4 BESTEMMINGSPLAN

Op de locatie waar de zonneweide is voorzien geldt de Beheersverordening 'Buitengebied Steenwijkerland 2014', die door de gemeente Steenwijkerland is vastgesteld op 9 december 2014.

De locatie heeft de enkel bestemming 'Agrarisch'. De bouw van de zonneweide is strijdig met het planologische kader. Dit betekent dat voor het afwijken van de Beheersverordening een omgevingsvergunning voor een buitenplanse afwijking (artikel 2.12 lid 1, sub a onder 3 Wabo) is vereist. Dit rapport geeft een toelichting op de inrichting van het zonnepark. Deze toelichting zal worden opgenomen in de ruimtelijke onderbouwing.

Hoofdstuk

3

Kenmerken plangebied

3 Kenmerken plangebied

Voor verkenning van de situering en de begrenzing van de zonneweide zijn de kenmerken van een zoekgebied en de directe omgeving verkend. Het zoekgebied is weergegeven in figuur 3.1.

3.1 LIGGING TUSSEN KUINDERDIJK EN DE NOORDOOSTPOLDER

De Kuinderdijk verbindt Blokzijl met Baarlo, Blankenham en Kuinre. De dijk vormde de bescherming tegen overstromingen vanuit de Zuiderzee. De boerderijen en woningen liggen aan de veilige oostzijde van de dijk. Helaas zijn er dijkdoorbraken geweest, hetgeen resulteerde in kolken en een bochtig verloop van de dijk.

Na de realisatie van de Noordoostpolder is er geen verbinding meer met het IJsselmeer (de voormalige Zuiderzee). De Uiterdijkenweg markeert hier de grens van de Noordoostpolder en de begrenzing tussen de provincies Overijssel en Flevoland (zie figuur 3.1). Langs deze weg staan op regelmatige afstand van elkaar clusters van boerderijen en woningen. In de zone tussen de Kuinderdijk en de Uiterdijkenweg zijn twee boerderijen gesitueerd die niet direct aan de wegen liggen. Deze hele zone is een open landbouwgebied, zonder bomen en struiken. Alleen bij de boerderijen en de woningen zijn bomen en struiken. Het gebied is dan ook rijk aan uitzichten met verspreide boomgroepen en clusters bebouwing, die in het oosten boven de Kuinderdijk uitsteken en in het westen de begrenzing van de Noordoostpolder markeren. Aan de zuidzijde doorsnijdt de provinciale Steenwijkerweg (N333) deze zone.

3.1 Ligging zoekgebied voor zonneweide De Hoop.

De aangrenzende gebieden van deze zone, zoals de zuidzijde van de N333 en noordelijker het gebied tussen de Uiterdijkenweg en de Blokzijldijk staan struweelhagen langs diverse akkers en weiden.

3.2 GEOMORFOLOGIE EN HOOGTEVERSCHILLEN

De zone tussen de Kuinderdijk en de Uiterdijkenweg is ontstaan door zandafzettingen die aangevoerd werden door de rivieren IJssel en Het Zwarte Water. Door de eeuwen heen is langs de dijk een strand ontstaan dat zich langzaam verbreedde. Deze aanwas werd door de bewoners versterkt door passende maatregelen, zoals de aanleg van dijkes, en door ontginning in gebruik genomen. De zandaanwas is thans nog te herkennen door de naast elkaar voorkomende strandwallen en ingesloten strandvlakten (zie figuur 3.2). De strandwallen liggen wat hoger in het plangebied. De boerderij De Hoop ligt op een van deze strandwallen (zie figuur 3.3).

Deze zone bestaat dus uit zandgronden. Dit in tegenstelling tot de gronden aan de oostzijde van de Kuinderdijk. Daar liggen de veengronden. Direct langs de oostzijde van de dijk liggen de afzettingen die ontstaan zijn bij dijkdoorbraken: de doorbraakwaaier en vlakten van getij-afzettingen. Dit zijn goede landbouw gronden, waardoor de boerderijen hier gesitueerd zijn. Aan de andere zijde van het plangebied vormt de Uiterdijkenweg de overgang naar de zeestrandglooiing die bepalend is voor de oostzijde van de Noordoostpolder.

3.3 CULTUURHISTORISCHE ONTWIKKELING

Uit de kaart van 1850 blijkt dat het plangebied slechts voor een klein deel bestaat uit strand met aanwasgronden langs de Kuinderdijk. Het grootste gedeelte bestaat uit Zuiderzee. Honderd jaar later resulteert de zandaanwas

3.2

Geomorfologische kaart met plangebied rood gemarkeerd.

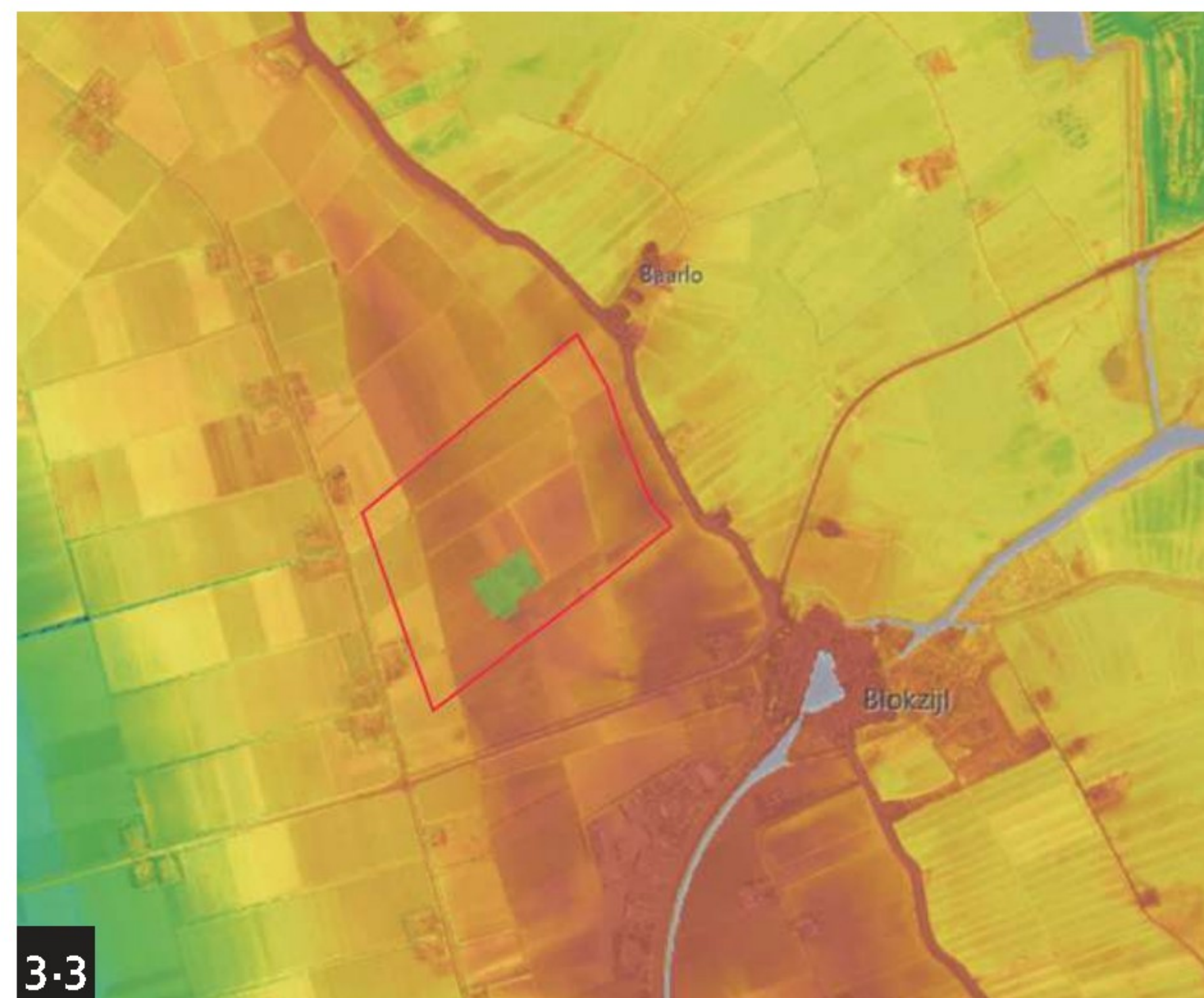
dat het grootste gedeelte van het plangebied bestaat uit landbouwgrond op de strandwallen en strandvlakten. De huidige westelijke sloot in het plangebied was tot 1941 de kustlijn. De ontginning van de Noordoostpolder, vanuit Blokzijl en Kuinre, tussen 1941 en 1949, betekende dat Blokzijl niet meer aan de Zuiderzee ligt.

Met de realisering van de Noordoostpolder en vestiging van de boerderijen langs de Uiterdijkenweg is ook de boerderij De Hoop op een van de strandwallen gerealiseerd. Langs de Steenwijkerweg vestigde zich de Wilhelminahoeve. De zone tussen de Uiterdijkenweg en de Kuinderdijk wordt herverkaveld, zodat verdere optimalisering van het bodemgebruik mogelijk werd. De afwisseling tussen akkers en weide blijft tot 2023 behouden. De boerderij De Hoop ontwikkelde zich de afgelopen 30 jaar tot een intensieve veehouderij. De afgelopen jaren ligt de boerderij zich toe op mestvergisting en biogas (zie figuren 3.4 t/m 3.7).

3.4 WATERHUISHOUDING

De Kuinderdijk heeft nog altijd een waterkerende functie. Dit betekent dat het Waterschap Drents Overijsselse Delta de dijk en een brede strook langs deze dijk beheert als een 'waterkering', hetgeen ook bestemmingsmatig is vastgelegd. Bebouwing en afgravingen/ophoging in deze strook zijn niet mogelijk zonder toestemming van het waterschap.

Het slotenstelsel in het plangebied kent twee systemen: een systeem voor regenwaterafvoer en een systeem voor wateraanvoer (zie figuur 3.8). Het

3.3

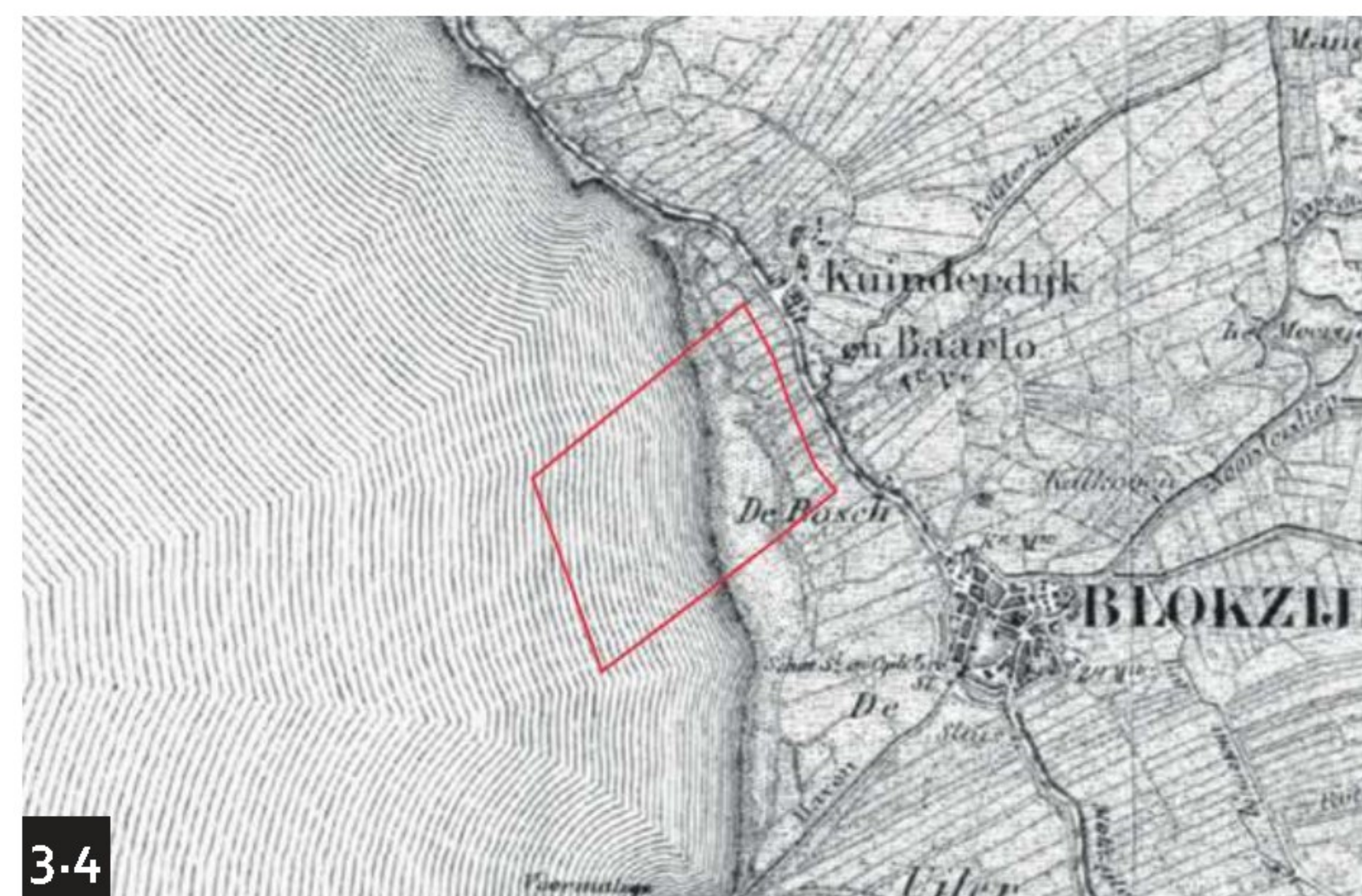
Hoogtekaart met plangebied roodgemarkeerd (oranje/rood is hoger, groen/blauw is lager gelegen gebied).

overtollige regenwater wordt afgevoerd naar de Baarlose Tocht ten westen van de Uiterdijkenweg. Omdat de grondwaterstand laag is, staan de watergangen voor waterafvoer het grootste gedeelte van het jaar droog. Om de landbouwgronden te voorzien van voldoende water wordt water aangevoerd via het andere stelsel van watergangen. De twee noordzuid lopende watergangen voeren het water aan. Via irrigatie en infiltratie ontvangen de landbouwgewassen water. Deze watergangen voeren het gehele jaar water.

3.5 LANDBOUW

De landbouw bestaat voornamelijk uit weide- en akkerbouw. Het landbouwkundig gebruik werd geoptimaliseerd door de herkavelingen van de afgelopen decennia. De goede draagkracht van de zandgronden was hierbij waardevol. De droge en voedselarme strandzandgrond betekende evenwel dat goede bemesting en goede wateraanvoer vereist was/is voor het verkrijgen van voldoende opbrengsten. Om toch de opbrengsten te verhogen heeft de boerderij De Hoop zich ontwikkeld tot intensieve veehouderij. Thans richt het bedrijf zich op mestvergisting en draagt het zo bij aan de energietransitie op agrarische bedrijven.

De landbouwkundige waarde van deze gronden zijn ondanks de geoptimaliseerde verkaveling en de goede draagkracht zeer beperkt. Deze ingepolderde strandvlakten en strandwallen zijn droge, voedselarme zandgronden. De gronden zijn vorige eeuw ontgonnen en hebben in de korte tijd slechts beperkte bodemvorming gehad. Om voldoende water

3.4

Topografische kaart omstreeks 1850 (bron toptijdreis).

3.5

Topografische kaart omstreeks 1940 (bron toptijdreis).

beschikbaar te hebben voor de landbouwteelten en/of de graslanden moet er het gehele jaar water aangevoerd worden. Daarbij is de bodem zo voedselarm dat intensieve bemesting vereist is om productie van gewassen en/of gras te verkrijgen. In de huidige situatie zijn de opbrengsten dan ook gering.

Ten noorden van het zoekgebied intensificeert het arbeiplantenteelt bedrijf het gebruik van de akkers, zodat hier sprake is van tuinbouw. Ook hier zijn maatregelen noodzakelijk om voldoende opbrengsten van de landerijen te krijgen. Het voornemen is de oostelijke gronden verder te intensiveren.

De voormalige boerderij Strandhoeve heeft het landbouwkundig gebruik vervangen door recreatieve activiteiten en wil dat aan de noordzijde uitbreiden.

3.6 LANDSCHAPSKENMERKEN

De zandaanwas langs de Kuinderdijk, de realisatie van de Noordoostpolder en de landbouwkundige verkaveling van de zone tussen de Kuinderdijk en de Uiterdijkenweg levert een landschappelijk open gebied op (zie figuren 3.9 t/m 3.12).

De Kuinderdijk vormt een sterke ruimtelijke begrenzing aan de oostzijde van het plangebied. Markant zijn de boerderijen met forse erfbeplanting die boven de dijk uit steken en van veraf zichtbaar zijn. Aan de westzijde liggen de clusters met boerderijen en woningen met forse erfbeplanting als een

Topografische kaart omstreeks 1975 (bron topotijdreis).

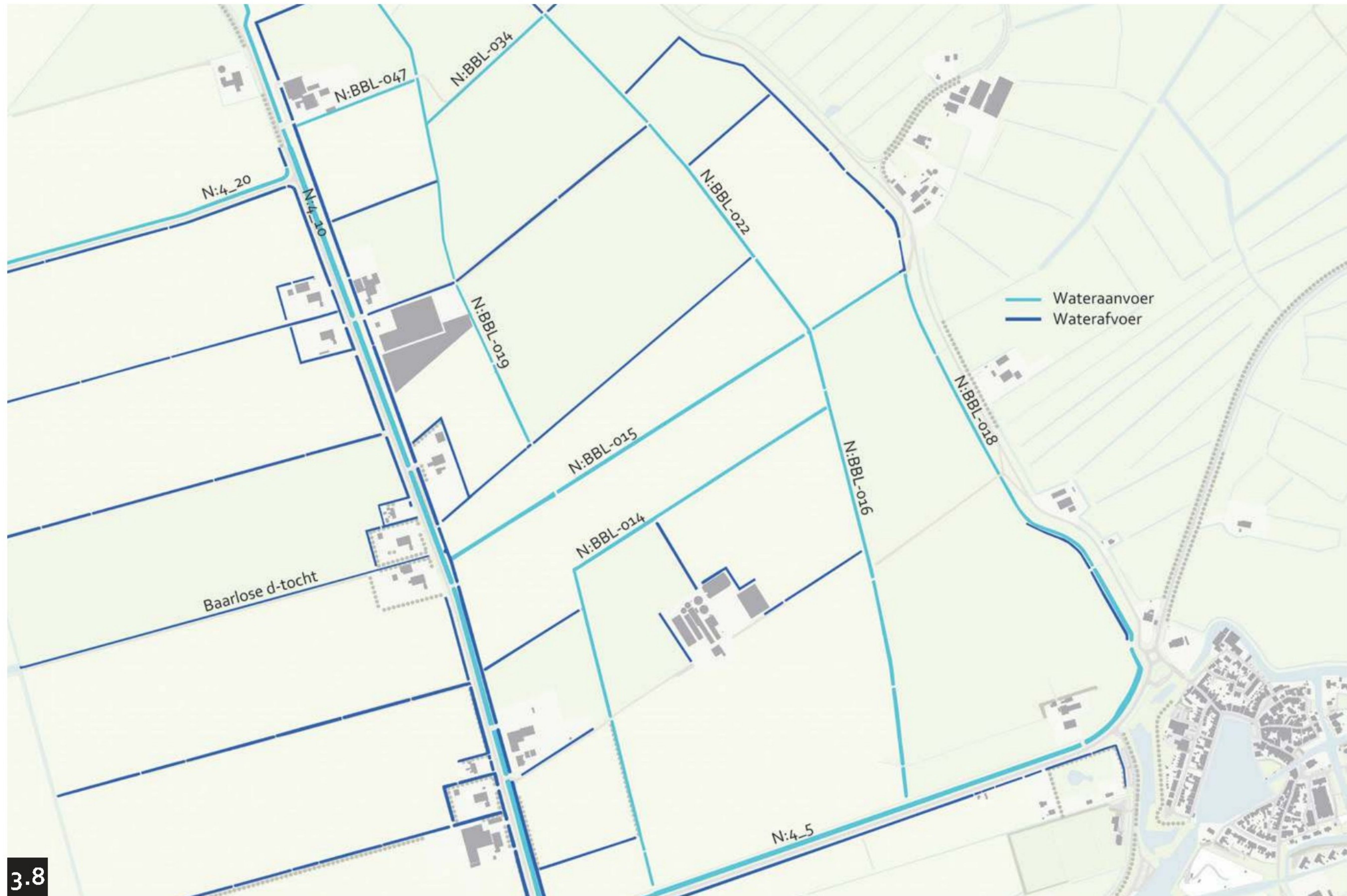

Topografische kaart omstreeks 2021 (bron topotijdreis).

kralensnoer langs de Uiterdijkenweg. Vanaf de Kuinderdijk zijn deze clusters met bebouwing en beplanting duidelijk zichtbaar en vormen als het ware de ruimtelijke overgang naar de Noordoostpolder. Voor het plangebied zijn twee bedrijven langs de Uiterdijkenweg markant. Dit is De Strandhoeve waar recreatieve activiteiten en evenementen plaatsvinden. Het erf van deze voormalige boerderij met erfbeplanting is ingericht mede voor de recreatieve activiteiten. Hier is bovendien de toegangsweg naar de boerderij De Hoop. De cluster bebouwing ten noorden van De Strandhoeve is een aardbeiplanten kwekerij. Voor deze teelt zijn kassen en kweektunnels gerealiseerd. Samen met de opengrondse aardbeienteelt levert dit een kenmerkend ruimtelijk beeld langs de Uiterdijkenweg op.

In de openheid van de zone tussen de Kuinderdijk en de Uiterdijkenweg ligt de boerderij De Hoop. De flinke cluster bebouwing van woning en schuren, samen met de ring van bomen rondom het erf ligt als een dichte massa in de open ruimte.

Het maaiveld van de zone tussen de Kuinderdijk en de Uiterdijkenweg ligt ruim een meter hoger dan de veengronden aan de oostzijde van de dijk en dan de zandgronden van de Noordoostpolder. Bovendien hebben de gronden een lichte glooiing die kenmerkend is voor de strandwallen en strandvlakten langs de Kuinderdijk. Het patroon van watergangen staat in verhouding tot de tracering van de dijk en van de zandafzettingen. Onder andere vanwege de afwisseling in de bodemomstandigheden is hier geen rechtlijnig verkavelingspatroon ontstaan zoals in de Noordoostpolder en in de veengronden, maar een enigszins onregelmatig patroon. Hierin zijn een zone langs de Kuinderdijk en een zone langs de Uiterdijkenweg te onderscheiden, die beiden begrensd worden door een hoofdwatergang. De zone tussen deze watergangen bestaat uit kavels die elke een eigen breedte en lengte hebben.

3.8

Kaart met het slotenstelsel rondom het plangebied met een systeem voor regenwaterafvoer (donkerblauwe lijnen) en een systeem voor wateraanvoer (lichtblauwe lijnen).

3.9

Zicht vanuit het noordoosten richting het plangebied, rechts de Kuinderdijk

3.10

Zicht vanaf de Kuinderdijk, plangebied bevindt zich aan de rechter zijde.

3.11

Zicht vanuit het plangebied, nabij de boerderij, kijkend richting de Noordoostpolder.

3.12

Zicht vanaf de Uiterdijkenweg richting het plangebied.

Hoofdstuk

4

Landschapsplan

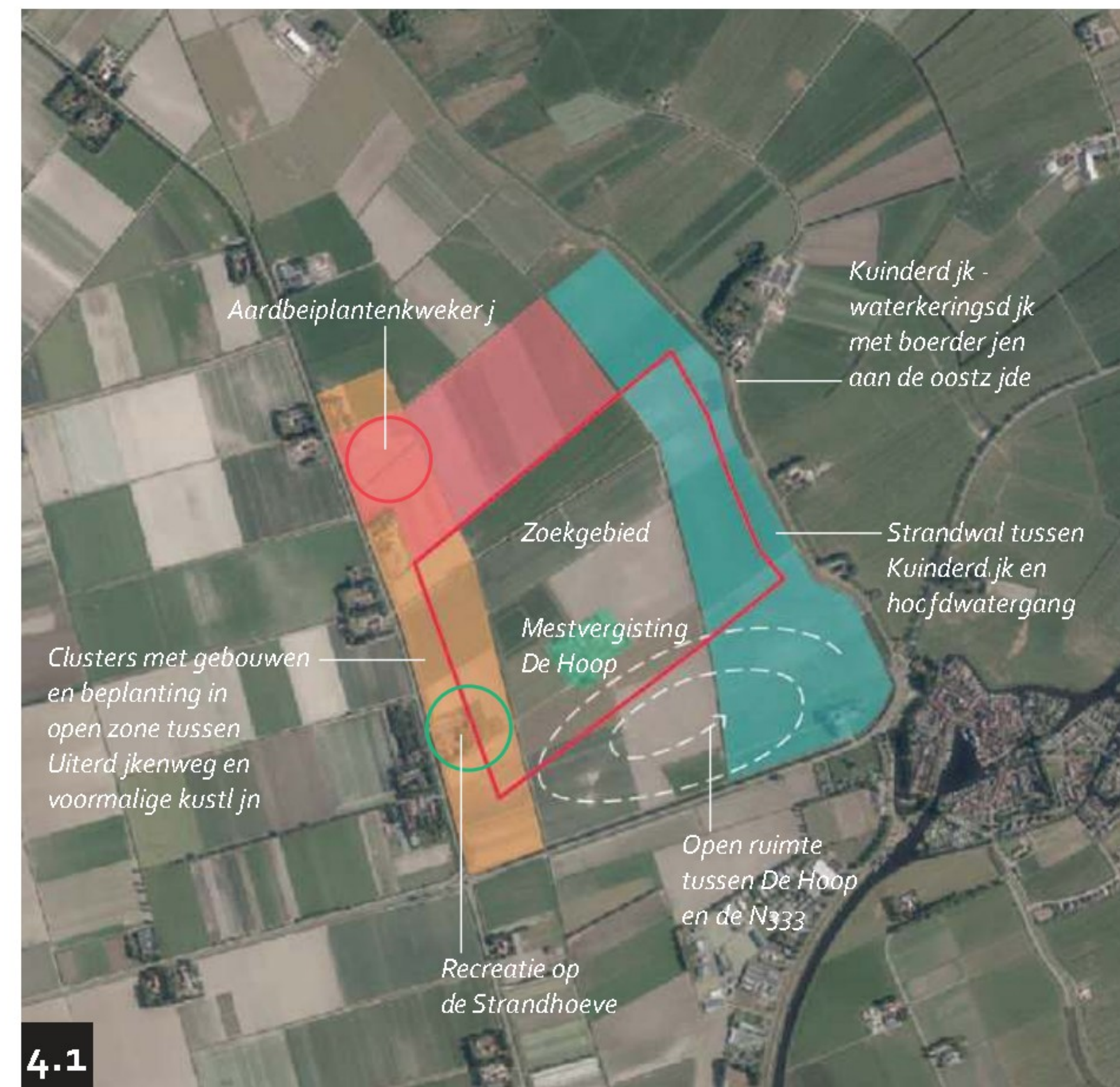
4 Landschapsplan

4.1 SITUERING EN BEGRENZING

In het landelijk gebied tussen de Kuinderdijk en de Uiterdijkenweg voltrekken zich enkele veranderingen in de landbouw die verandering van het ruimtelijk beeld betekenen. De Strandhoeve heeft recreatieve doeleinden die passen bij deze voormalige boerderij. Noordelijker ligt de boerderij met het bedrijf Aardbeiplantje, dat met zijn teelt opvalt tussen de veehouderijen en akkerbouwbedrijven. De Hoop is overgegaan van intensieve veehouderij naar mestvergisting. De veranderingen in de landbouw betekenen ook dat er gezocht wordt naar ander gebruik van de landbouwgrond dat voldoende rendement oplevert. Voor de gronden rondom De Hoop wordt de inrichting ten behoeve van opwekking van zonne-energie, middels zonnepanelen, voorgestaan.

De mestvergisting De Hoop ligt midden in de open ruimte. De koppeling van de zonneweides aan de vele schuren, opstallen en beplanting bij de mestvergisting betekent dat wijzigingen in agrarische gebruik geconcentreerd plaatsvinden en niet verspreid in de open ruimte. Het kan op deze wijze in onderlinge samenhang plaatsvinden.

De begrenzing aan de zijde van de Kuinderdijk wordt bepaald door de hoofdwatgang die op de overgang van strandwal (oostzijde) en strandvlakte (westzijde) ligt. Bovendien ligt langs de Kuinderdijk een zone met waterkerende functie, die niet van bouwwerken voorzien mag worden. Dat betekent dat een strook van meer dan 230 meter vanaf de dijksloot vrijgehouden wordt van zonnepanelen (zie figuur 4.1).

4.1

Begrenzing zoekgebied.

De begrenzing langs de Uiterdijkenweg wordt bepaald door de watergang die op de kustlijn van het voormalige IJsselmeer ligt. De zone tussen deze watergang en de Uiterdijkenweg wordt niet ingevuld met zonnepanelen zodat de opeenvolging van clusters met bebouwing en beplanting niet verstoord worden door de zonneweides. Hiertoe wordt de zone tussen de weg en de watergang parallel aan deze weg vrijgehouden van deze ontwikkeling. De breedte van de zone tussen rijweg en watergang is circa 240m.

De zuidelijk begrenzing is het verlengde van de toegangsweg naar De Hoop. Vanaf de Steenwijkerweg (N333) gezien, bepalen de boerderijen De Hoop en De Strandhoeve het ruimtelijk beeld. Bovendien is er vanaf deze boerderijwoningen vrij zicht naar het zuiden.

De noordrand van het plangebied wordt bepaald door velden waar de aardbeiplanten geteeld worden. Een sloot vormt de overgang naar de kassen en de kweektunnels van het aardbeiplanten kwekerij. De begrenzing en de inrichting van de zonneweide is weergegeven in figuur 4.3.

4.2 ZICHTBAARHEID ZONNEWEIDE

De zonnepanelen worden opgesteld in lange rijen, met oriëntatie op zuidenzuidoosten, parallel aan de zuidrand van het plangebied. De onderkant van de panelen ligt op minimaal 0,7m boven maaiveld; de bovenkant van de panelen komt maximaal 2,5m boven maaiveld.

Ondanks de geringe hoogte van de panelen en de weidsheid van de open

ruimte zal de zonneweide het ruimtelijk beeld van de zone tussen de Kuinderdijk en de Uiterdijkenweg veranderen: het bodemgebruik verandert, de wisselingen van de seizoenen is hier niet zichtbaar, de zonnepanelen hebben geen organisch en natuurlijk beeld en de kleur en de uiterlijke verschijningsvorm komen niet overeen met de omgeving. De omwonenden maken zich hier zorgen om en wensen dat de zonneweide aan het zicht onttrokken wordt.

Voor de landschappelijke inpassing worden de volgende maatregelen getroffen.

Referentiebeeld van zuidgerichte zonnepaneelopstelling.

4.3 DIJKJE RONDOM DE ZONNEWEIDE

Rondom de zonneweide wordt een laag dijkje, van circa 1,5m hoog, aangelegd. Dit dijkje verwijst naar de dijken die vroeger aangelegd werden voor bevordering van de aanwas van gronden, zoals de strandwallen en strandvlakten langs de Kuinderdijk. Hoewel niet zeker is dat ze in Blokzijl hiertoe aangelegd zijn, is dat wel gebeurd in aangrenzende gebieden, zoals de Mastenbroek bij Genemuiden.

Dit dijkje zorgt ervoor dat vanaf de Uiterdijkenweg en de Steenwijkerweg (N333) nagenoeg geen zicht is op de zonnepanelen, mede door de hogere ligging van het maaiveld ten opzichte van deze wegen in combinatie met de hoogte van het dijkje. Vanaf de Kuinderdijk blijft er evenwel zicht op de zonneweide door de ruim 4m hoogte van deze dijk.

4.4 STRUWEELHAAG OP HET DIJKJE

Om het zicht op de zonneweide te ontnemen werd door de omwonenden voorgesteld om bomen op of in plaats van het dijkje te planten. De boomkronen zouden het zicht wegnemen. Uit visualisatie van deze mogelijkheden bleek evenwel dat onder de boomkronen door de zonnepanelen wel zichtbaar blijven, dat (voordat de bomen voldoende groot zijn) langs de boomkronen zicht op de zonnepanelen is en dat door de bomen het weidse uitzicht over het gebied verloren gaat.

De aanleg van een struweelhaag, bestaande uit sleedoorn, Gelderse roos en vuilboom, op het dijkje betekent dat er in korte tijd struiken van circa 3,5m

hoogte zijn. Vanaf de omgeving valt het zicht op de zonneweide geheel weg. Bovendien blijft het zicht over het dijkje met de struweelhaag behouden en zijn bijvoorbeeld de boerderijen met erfbeplanting langs de Kuinderdijk zichtbaar vanaf de Uiterdijkenweg (zie figuur 4.7).

Ook vanaf de Kuinderdijk is het zicht op de zonneweide beperkt. Het weidse uitzicht over de struweelhagen blijft behouden; de clusters bebouwing en erfbeplanting zijn langs de Uiterdijkenweg zichtbaar en de relatie met de weidse omgeving blijft behouden.

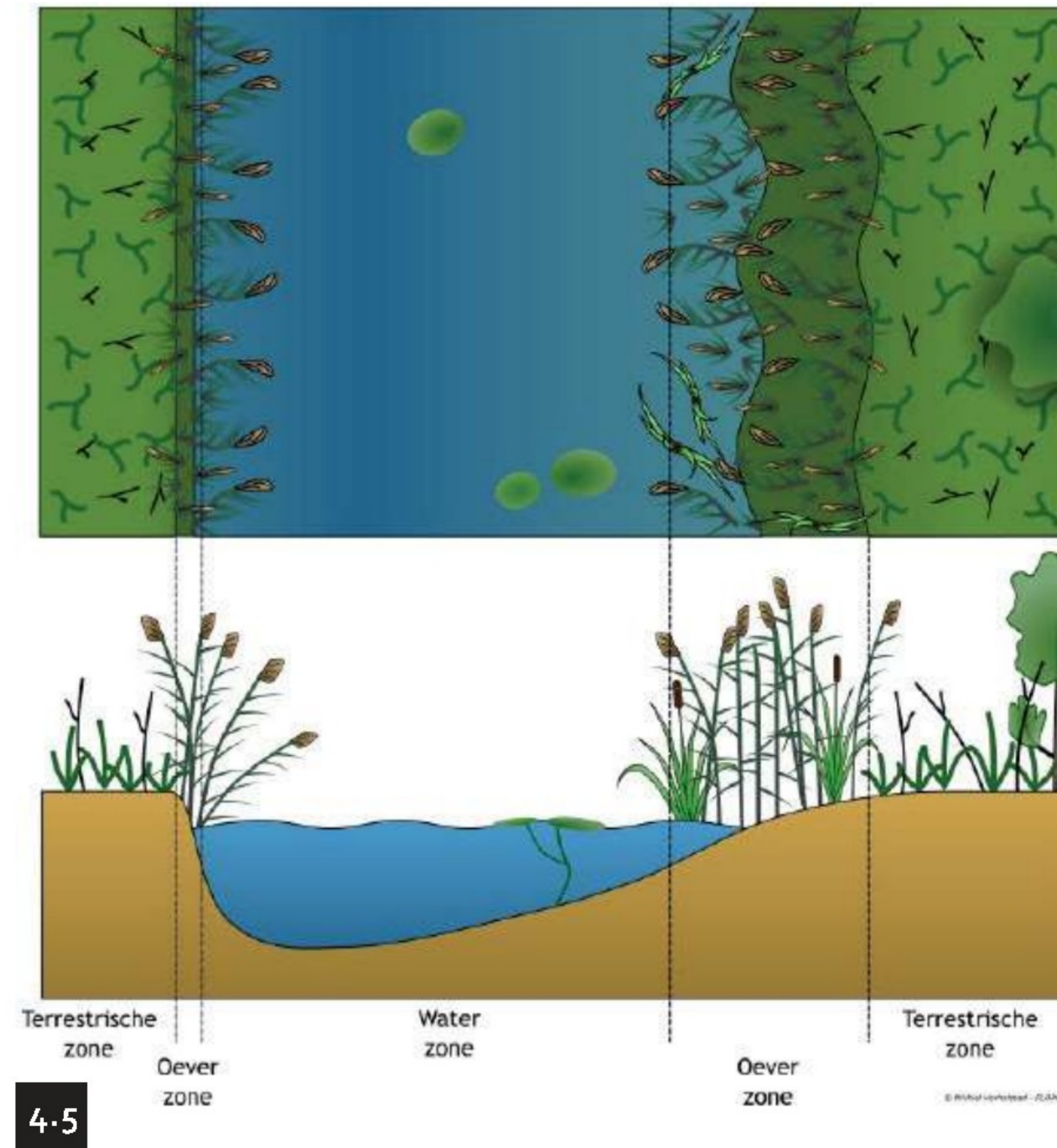
4.4

Referentiebeeld van een struweelhaag.

4.5 NATUURONTWIKKELING

Het dijkje rondom de zonneweide biedt met de hellingen vele gradiënten waar natuurontwikkeling plaats kan vinden. Het dijkje grenst over nagenoeg het gehele traject aan watergangen. Het dijkje en de oevers worden in onderling samenhang extensief beheerd, zodat hier een kruidenrijke vegetatie zich kan ontwikkelen die hier thuishoort. Je kunt hierbij kiezen voor inzaaien met zaaigoed waarvan verwacht wordt dat de plantensoorten passen op deze plek. Omdat hier sprake is van vele gradiënten is het moeilijk te kiezen welk zaadmengsel op welke gradiënt gezaaid moet worden. De keuze valt daarom op de volgende maatregel: In de bestaande grond zitten tal van zaden die van nature hier thuishoren (400 zaden per cm³). De ontkieming van de specifieke zaden gebeurt in relatie tot de aanwezige (voedselarme) bodemsoort, (lage) grondwaterstand, zuurgraad en dergelijk. De groei van de hier thuishorende plantensoorten vindt dus in grote mate al plaats bij vrije ontkieming van de aanwezige zaden. Zaaien lijkt niet perse nodig. Daarom wordt gekozen voor het ontkiemen van de aanwezige zaden en de eerst twee jaar vindt gericht beheer plaats. Als de verwachte plantensoorten die thuishoren op zandstrandgronden niet verschijnen, wordt op de hellingen van het dijkje en op de natuurvriendelijke oevers alsnog een passend biologisch inheems kruidenmengsel gezaaid. Verder is het beheer gericht op het selectief verwijderen van ongewenste plantensoorten.

Alle watergangen krijgen aan de zijde van het dijkje een glooiende oever, waar de hier thuishorende natuurontwikkeling bevorderd wordt (zie figuur 4.5). De andere zijde kan zo nodig meer functioneren voor het afdoende

Principedoorsnede en bovenaanzicht van een natuurvriendelijke oever.

schouwen en beheren van de watergang. Langs de oevers kunnen we onder andere de plantensoorten riet, kalmoes en pijlkruid verwachten. In het water zijn dat bijvoorbeeld fijne waterranonkel en gekroesd fonteinkruid.

Bij de realisering van de natuurvriendelijke oever wordt onderzocht of ondanks de lage grondwaterstand een zone geschikt gemaakt kan worden voor het verblijf van de rugstreeppad.

De struweelhaag op het dijkje vormt eveneens een gunstige habitat voor diverse soorten insecten, vlinders en vogels vanwege de uitbundige witte bloesem in de lente en de rode bessen in het najaar. Het profiel van watergang (met glooiende oever), beheerpad en dijkje met struweelhaag vormt zo een waardevolle combinatie voor natuurontwikkeling.

In de zone tussen de zonneweide en de Uiterdijkenweg wordt de inrichting en het beheer gericht op natuurontwikkeling, zodat hier een kruidenrijke graslandvegetatie zal ontstaan dat kenmerkend is voor strandvlakte en strandwal. Het beheer zal gericht zijn op akkervogelgebied. Vooraf wordt de bodem geploegd en het bovenste deel licht opgeruwd. Dit vormt het kiembed voor de zaden die reeds in de bodem zitten.

Plantensoorten die te verwachten zijn, zijn glad walstro, barbarakruid, groot streepzaad en scherpe boterbloem. Via het afvoeren van het maaisel wordt de voedselrijkdom van de bodem verlaagd. Het maaien vindt pas in het najaar plaats zodat de zaden zich goed kunnen ontwikkelen en verspreiden. De hogere grassen geven mogelijkheden voor verblijf en beschutting van vogels en kleine dieren. Eventueel is hier ontwikkeling van verspreide struiken mogelijk om het natuurbeeld te versterken.

Het volledige gebruik van deze twee kavels voor natuurontwikkeling valt deels buiten het aangegeven zoekgebied. Door deze twee kavels als zodanig te gebruiken wordt verzekerd dat deze kavels niet in gebruik worden genomen als zonneweide.

Ook de zonneweide wordt eerst geploegd en licht opgeruwd, voordat de zonnepanelen worden gerealiseerd, zodat ook hier de voorkomende zaden kunnen ontkiemen. De bodem wordt niet meer bemest; het beheer is extensief door 1 á 2x maaien per jaar (na 1 juli), waarbij het maaisel wordt afgevoerd.

Als de verwachte plantensoorten zich hier niet ontwikkelen zal alsnog passend biologisch inheems kruidenmengsel ingezaaid worden.

Referentiebeeld van kruidenrijke grasvegetatie.

Intensieve teelt, bemesting en bewatering vinden dus nergens meer plaats, zodat het gehele plangebied natuurlijke vegetatie krijgt. Ook onder en naast de rijen zonnepanelen vindt natuurontwikkeling in de kruidenrijke vegetatie plaats. De zuidopstelling en de aangehouden hoogte van 0,7m van de onderste rand van de rij zonnepanelen dragen bij aan het verkrijgen voldoende licht op het maaiveld.

Vooraf in het voorjaar zullen zowel de zonneweide als de randen rondom de weide en de natuurzone langs de Uiterdijkenweg rijk zijn aan bloemen, insecten, vlinders en vogels.

4.6 WATERHUISHOUDING

Bij het realiseren van de zonneweide heeft de vegetatie geen aanvoer van water via de watergangen en kan volstaan worden met de regenbuien. De twee watergangen in de zonneweide, die dienden voor de wateraanvoer worden losgekoppeld van het wateraanvoersysteem. de zuidelijke watergang wordt gedicht. De noordelijk blijft behouden en wordt gebruikt voor waterberging bij (hevige) regenbuien. Ter compensatie van het verloren gegane wateroppervlakte wordt de westelijke watergang verlengd naar de aardbeiplantenkwekerij en zo nodig verbreed tot de vereiste wateroppervlakte is verkregen. Ook de slootjes die zorgden voor waterafvoer vanaf de bouwkegel van De Hoop worden gedicht en gecompenseerd door nieuwe sloten rondom de bouwkegel en zo nodig met een wadi ten noorden van de bouwkegel.

Over deze wijziging van de waterlopen is met het Waterschap Zuiderzeeland afstemming geweest.

4.7 RECREATIEVE ONTSLUITING

Om de recreatieve verbinding tussen de Kuinderdijk en de Uiterdijkenweg mogelijk te maken wordt de afrit van de dijk en de toegangsweg vanaf de weg met elkaar verbonden door een onverhard wandelpad. Dit zogenaamde klompenpad loopt bovendien langs het gehele traject van het dijkje. Het pad ligt aan de buitenzijde van het dijkje. Deze route ondersteunt het functioneren van De Strandhoeve. Optioneel kan het wandelpad onderlangs de Kuinderdijk doorgetrokken worden richting de rotonde nabij Blokzijl. De Strandhoeve wenst uitbreiding van de recreatieve activiteiten op het eigen terrein. Voor de landschappelijke inpassing van deze activiteiten wordt bijgedragen aan de aanplant van bomen en bosschages. Deze beplanting staat indicatief op de plankaart weergegeven.

4.8 VOORZIENINGEN ZONNEWEIDE

De noodzakelijk voorzieningen voor het functioneren van de zonneweide wordt als volgt afgestemd op de landschappelijke en functionele kenmerken van de omgeving.

Voor het functioneren van de zonneweide wordt een inkoopstation gerealiseerd in het noordwesten van de weide. Naar dit inkoopstation legt het bestaande bedrijfspad verbinding vanaf de Uiterdijkenweg. Dit halfverharde pad wordt verlengd voor de interne ontsluiting van de zonneweide. Langs deze beheerpaden staan de trafo's. Ze worden zodanig geplaatst dat ze goed bereikbaar zijn voor onderhoud, maar niet zichtbaar vanuit de omgeving.

De voormalige watergang voor wateraanvoer, die niet gedicht wordt, wordt vrijgehouden van zonnepanelen. waardoor geleiding ontstaat van de zonneweide en aansluiting plaatsvindt met de oorspronkelijke verkaveling. De tracés van de beheerpaden zijn ook afgestemd op deze voormalige watergang en op de verkavelingsrichting aan de oost- en westzijde van de zonneweide.

Langs de binnenzijde van het dijkje wordt een hekwerk aangelegd. De palen waaraan het ca 2m hoge gaas is bevestigd, zijn houten palen. Plaatselijk worden tussen het maaiveld en het hekwerk voorzieningen getroffen zodat kleine dieren (als konijnen) in en uit de weide kunnen komen.

4.9 BEDEKKINGSGRAAD MET ZONNEPANELEN

Door de realisering van de zonneweide wordt de bodem deels bedekt met de zonnepanelen. De uitvoering van de rijen als de lessenaarsdak- of in zuidopstelling betekent dat de grond niet wordt afgedekt met de panelen (zoals bij een dakopstelling) maar is er altijd daglicht op de bodem. Dit wordt versterkt door individuele kieren tussen de zonnepanelen, waar water en licht doorgelaten wordt. Hierdoor zal de ontwikkeling van de grasvegetatie overal mogelijk blijven.

De verhoudingen van de oppervlakten zijn als volgt samen te vatten:

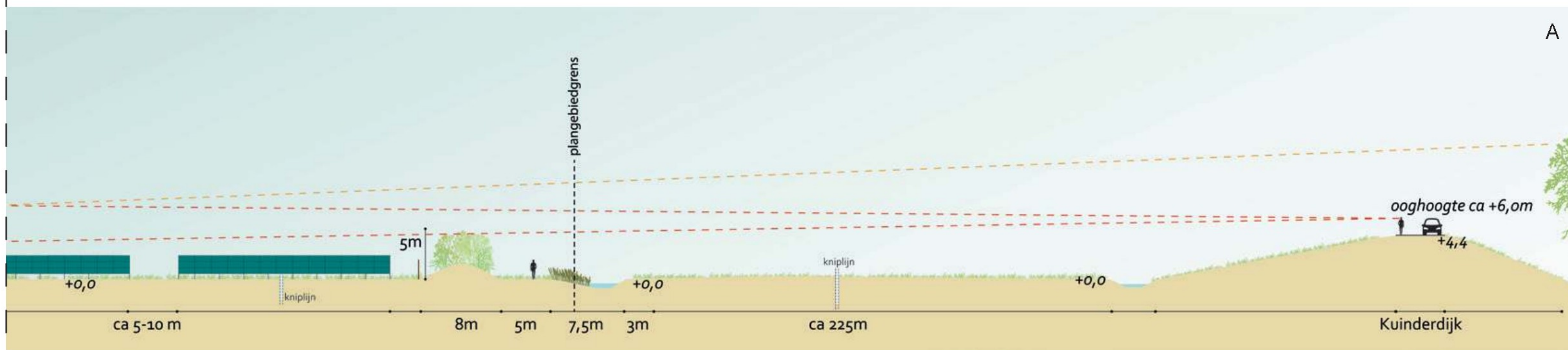
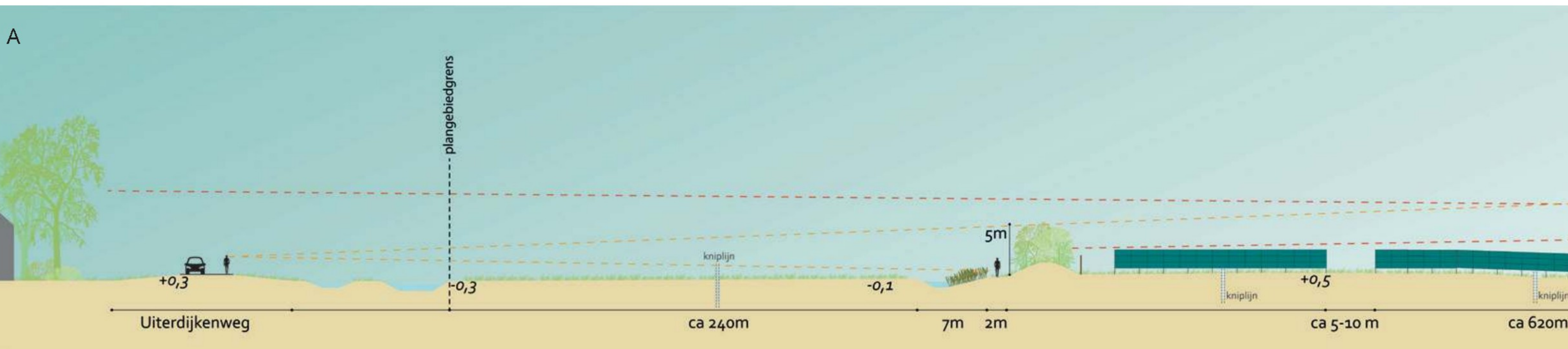
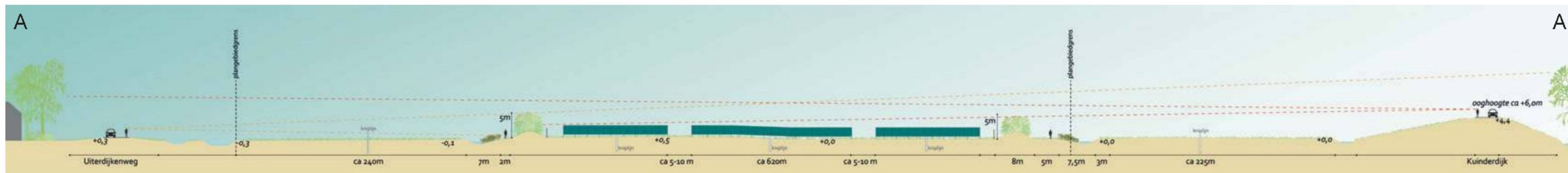
- Van het oorspronkelijk zoekgebied van 61 ha komt 41,5 ha beschikbaar voor het plangebied (incl. de zone langs de Uiterdijkenweg) wat in gebruik genomen wordt voor onder andere de zonneweide, het dijkje en het natuurgebied.

- Het plangebied bestaat voor 27 ha uit zonneweide.
- Het dijkje, de natuurvriendelijke oever en beheerpaden omvatten circa 6,5 ha.
- Het natuurgebied is circa 8 ha groot.
- Van het plangebied wordt circa 35% ingericht voor natuurontwikkeling.
- In totaal is 35% van de 27 ha grote zonneweide onbedekt met rijen zonnepanelen.
- Het totaal aan vermogen is circa 40 MWp.

4.10 MAATSCHAPPELIJKE MEERWAARDE

Met de ontwikkeling van het zonnepark wordt bijgedragen aan de volgende maatschappelijke meerwaarden:

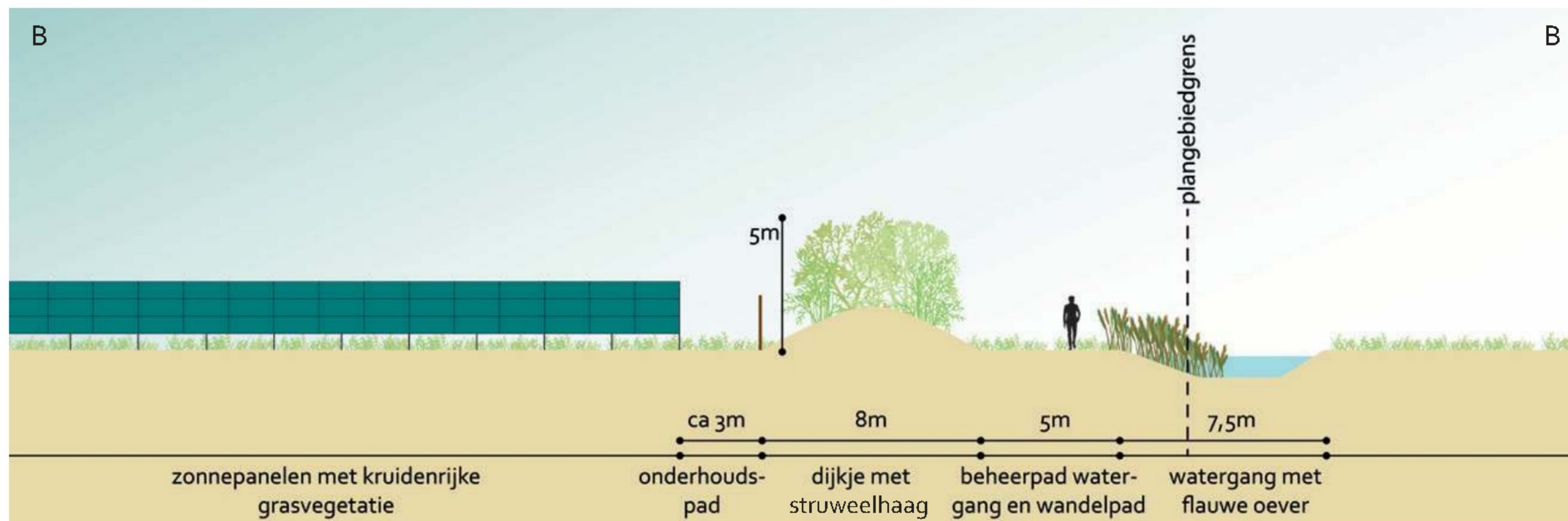
- Geen bemesting van 41,5 ha terrein.
- Geen wateraanvoer voor 41,5 ha terrein en regenwaterinfiltratie op dit terrein.
- Natuurlijke grasvegetatie op 8 ha terrein langs de Uiterdijkenweg.
- Extensief beheerd terrein voor de zonneweide, de dijkjes en de natuurlijk vriendelijke oevers.
- Aanleg van een klompenpad tussen de Kuinderdijk en de Uiterdijkenweg en rondom het zonneveld (met optioneel verlenging van het pad langs de Kuinderdijk naar de rotonde bij Blokzijl).
- Bijdrage aan nieuwe beplanting bij de Strandhoeve.

4.7 Doorsnede A: toekomstige situatie tussen de Uiterdijkenweg en de Kuinderdijk, zicht vanaf de Kuinderdijk over de panelen heen (onderste twee doorsneden zijn vergroting van de bovenste doorsnede).

Doorsnede B: huidige situatie van de watergang.

4.8 Doorsnede B: toekomstige situatie van de watergang aan de oostzijde van de zonneweide met natuurvriendelijke flauwe oever.

Bijlage

3D visualisaties

Vogelvlucht beeld van Zonneweide De Hoop

Zicht vanaf de Kuinderdijk ten oosten van de zonneweide

Zicht vanaf de Kuinderdijk aan de zuidrand van de zonneweide

Zicht vanaf de Kuinderdijk op de akkers/weiden met daarachter het dijkje met struweelhaag en de zonneweide

Zicht vanaf de Kuinderdijk aan de noordrand van de zonneweide

Zicht vanaf de Kuinderdijk ten noorden van de zonneweide

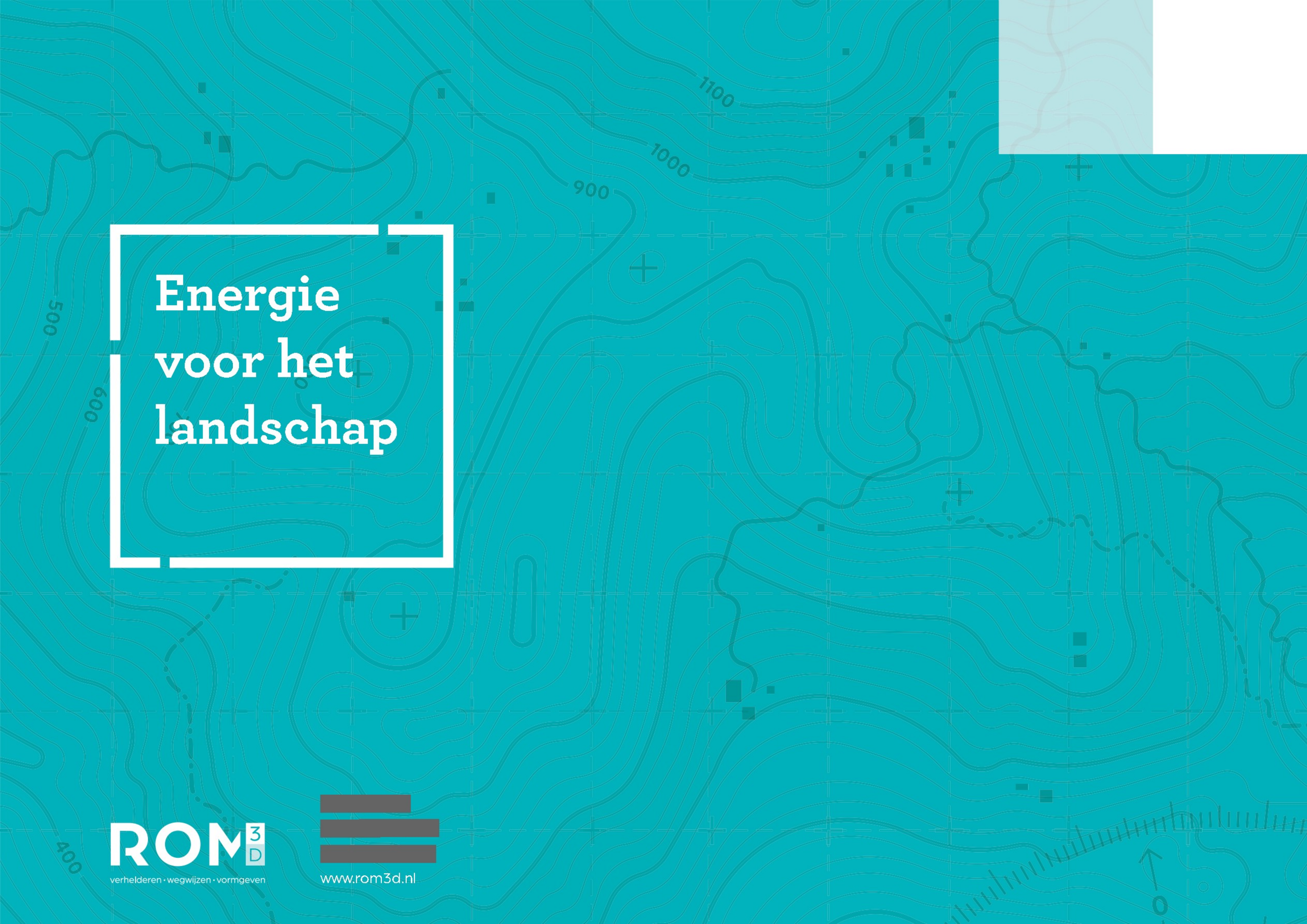
Zicht vanaf de Uiterdijkenweg op de westkant van de zonneweide met het dijkje met struweelhaag ter afscherming van de panelen

Zicht vanaf de Uiterdijkenweg met links De Strandhoeve

Zicht vanaf de rotonde N333-Kuinderdijk op De Hoop en de zonneweide

Energie voor het landschap